

Karjääriteenustesse investeerimine

Parandatud väljaanne 2021

Tõlge eesti keelde 2023

Karjääriteenustesse investeerimine

Parandatud väljaanne 2021

Tõlge eesti keelde 2023

2023

Karjääriteenustesse investeerimine

Originaal: Cedefop; European Commission; ETF; ILO; OECD; UNESCO (2021).
Investing in Career Guidance: Revised Edition 2021. Inter-Agency Working Group on
Career Guidance WGCG. <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications/2230>

Väljaandja: Haridus- ja Noorteamet 2023
Sisutoimetajad: Anu Puulmann ja Margit Rammo
Kujundus, trükk ja keeletoimetus: Atlex OÜ
Esikaane foto: freepik.com

ISBN 978-9916-670-86-6 (trükis)
ISBN 978-9916-670-87-3 (pdf)

Tegemist on tõlkmaterjaliga. Haridus- ja Noorsooamet võtab täieliku vastutuse kolmanda osapoole tõlke avaldamise eest. Eestikeelse väljaande avaldamist on rahastatud Euroopa Liidu poolt. Avaldatud seisukohad ja arvamused on ainult autori(te) omad ega pruugi kajastada Euroopa Liidu või Euroopa Hariduse ja Kultuuri Rakendusameti (EACEA) seisukohti ja arvamusi. Euroopa Liit ega EACEA nende eest ei vastuta. Algteksti koostanud asutuste vahelise karjääriteenuste töörühma institutsioonid, sealhulgas Cedefop, Euroopa Komisjon, ETF, ILO, OECD ja UNESCO, ei vastuta tõlke täpsuse, võimaliku muudatuse või selle väärkasutuse eest.

Kaasrahanud
Euroopa Liit

Väljaande veebiversioon on tasuta allalaadimiseks saadaval
Euroguidance Eesti kodulehel: www.euroguidance.ee.
Kõik sinised ja kollased tekstid viitavad väärtuslikele veebilinkidele.

HARIDUS- JA NOORTEAMET

Eessõna

Karjääriteenustel on inimeste isikliku, aga ka ühiskonna arengu vaates vastutusrikas roll. Karjääri kujundamise oskustele ning haridustee ja tööeluga seotud valikute toetamisele keskendudes aitavad karjääriteenused inimestel nende erinevates eluetappides oma potentsiaali leida, elu kujundada ja ennast teostada. Samas omavad mõjusad karjääriteenused positiivset mõju ka majandusele, tugevdavad innovatsiooni, loovust ja konkurentsivõimet.

Selle väljaande koostajad esindavad võimast rahvusvaheliste organisatsioonide gruppi. Euroopa Kutseõppe Arenduskeskus (Cedefop), Euroopa Komisjon, Euroopa Koolitusfond (ETF), Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO), Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) ning ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon (UNESCO) on seadnud ühiseks sihiks väärtustada karjääriteenuste valdkonna mõju kogu maailmas. Tegemist on kuldaväärt kontsentratsiooniga tõenduspõhistest uuringutest, kuhu on kaasatud tipptasemel eksperdid, esitatud on parim süntees uurin-gutest, mida täiendavad väärtuslikud viited ja praktilised näited toimiva-test lahendustest edukates riikides.

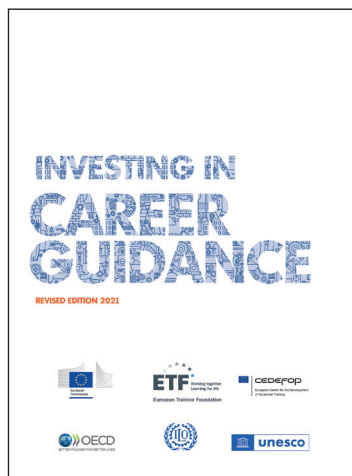
Materjali toimetamisel eesti keelde lähtusime valdkonna põhiterminitest:

- **karjäär** kui inimese elukestev haridus- ja tööalane areng kõigi tema elu rollide omavahelises kooskõlas;
- **karjääri kujundamine** kui endale tähendusliku ja rahuldust pakkuva elu loomine, tegutsedes paindlikult oma arenguvajadustest ja võimalustest lähtuvalt;
- **karjääri kujundamise oskused** kui üldpädevused, mida iga inimene, sh õppija kasutab karjääri kujundamisel kogu elu jooksul, mis aitavad koguda, analüüsida, sünteesida ja organiseerida enesekohast ning haridus- ja kutsealast infot, teha valikuid, otsustada ja korraldada üle-minekuid ning oma karjääri teadlikult kavandada;
- **karjääriteenused**, sh karjääriõpe, karjääriinfo vahendamine ja kar-jääri nõustamine, mis aitavad igas vanuses inimestel kujundada oma karjääri ning teha haridus- ja tööalaseid valikuid;
- **karjäärispetsialist**, kes on inimestele abiks karjääri kujundamisega seotud otsuste langetamisel ja töötab nii avalikus, era- kui ka kolmandas sektoris, sh õppeasutused ja Eesti Töötukassa.

Loodame, et sellest väljaandest saavad tõenduspõhist abi karjääriteenus-te arendamisel valdkonna poliitikakujundajad, uurijad, koolitajad, karjääri-spetsialistid, õpetajad ja koolijuhid ehk kõik professionaalid, kes toetavad inimesi haridus- ja tööalaste valikutega seotud otsuste langetamisel.

Sisujuht

INGLISKEELSE VÄLJAANDE EESSÕNA	5
MIS ON KARJÄÄRITEENUSED?	6
KARJÄÄRITEENUSTE KORRALDUS	7
VAJADUS EFEKTIIVSETE KARJÄÄRITEENUSTE JÄRELE ON SUUREM KUI KUNAGI VAREM	8
Noored ...	9
... seisavad ebastabiilsetel tööturgudel silmitsi kasvava töötuse ohuga	9
... vajavad paremat juurdepääsu tõhusatele ja erapooletutele karjääriteenustele	10
... võivad eeldada, et nad saavad karjääriteenustest pikaajalist kasu isegi majanduslanguse ajal	11
Täiskasvanud ...	12
... seisavad silmitsi radikaalselt muutuvate tööturgudega	12
... seisavad pandeemia tõttu silmitsi veelgi suurema ebastabiilsuse ja töötuse ohuga	13
... on kindlad, et teenused toimivad	13
... omavad ebavõrdset juurdepääsu teenustele	14
TOIMIVAD KARJÄÄRITEENUSED VÕIMESTAVAD INIMESI	15
KONTAKTI LOOMINE TÖÖMAAILMAGA	17
TASUB TEADA	19
RESSURSID	21
SOOVITUSI EDASISEKS UURIMISEKS	24

Tõhusad karjääriteenused aitavad inimestel saavutada oma potentsiaali ning muuta majandust mõjusamaks ja ühiskonda õiglasemaks. Need teenused on õppimise ja töötamisega seotud otsuste tegemisel inimestele üliolulised.

Detsembris 2019 tulid kokku kuus rahvusvahelist organisatsiooni, et avaldada esimene teatmik karjääriteenustesse investeerimise tähtsuse kohta.¹ Ühist jõupingutust tingis asjaolu, et vajadus selliste teenuste järele on järsult kasvanud. Inimesed on pikemalt hariduses ning vajadus täiend- ja ümberõppe järele üha kasvab. Praegune tööturg on endiselt ebastabiilne. COVID-19 häiris oluliselt töönõudlust ning kiirendas automatiseerimise ja digitaliseerimise mustreid. See muudab aega radikaalselt töö iseloomu ning suurendab tööpuuduse ja ebakindla tööhõive ohtu.

Lisaks sellele muudavad globaliseerumine, demograafilised suundumused ja kasvavad jõupingutused keskkonnahoidlikuma majanduse loomiseks tööturgudel nõutavate oskuste iseloomu kogu maailmas. Karjääriteenustel on taastamiskavades oluline roll, aidates igas vanuses ja taustaga inimestel sellistes muutustes orienteeruda. Tõenduspõhised ülevaated annavad poliitikakujundajatele kindlustunde, et karjääriteenustesse investeerimine annab positiivset majanduslikku, hariduslikku ja sotsiaalset kasu nii üksikisikutele kui ka ühiskonnale. Siiski näitavad rahvusvahelised andmed, et liiga paljudes riikides on nende teenuste kättesaadavus ebapiisav, iseäranis seal, kus seda kõige enam vajatakse.

¹ Karjääriteenustesse investeerimine (2019): www.cedefop.europa.eu/en/publications/2227

6 MIS ON KARJÄÄRITEENUSED?

Karjääriteenused² on teenused, mis aitavad igas vanuses inimestel kujundada oma karjääri ning teha mõttekaid haridus- ja tööalaseid valikuid, mõtestada oma sihte, huvisid, kvalifikatsiooni, oskusi ja andeid ning seostada teadmisi iseendast oma tulevikuplaanide ja võimalustega. Indiviidid, perekonnad ja kogukonnad erinevad üksteisest selle poolest, mil määral nad suudavad oma tulevikku visualiseerida ja planeerida. Karjääriteenuste oluline ülesanne ongi tegeleda selliste erinevuste ja ebavõrdsusega.

Karjääriteenuste üldine eesmärk on arendada inimeste suutlikkust oma karjääri juhtida (nn karjääri kujundamise oskused). See hõlmab mitmesuguseid lõimitud õppetegevusi, mis aitavad inimestel kasutada tööhoive ja õppega seotud teenuseid, ressursse ning kogemusi. Nendeks on näiteks:

- karjääriõpe,
- karjääriinfo,
- individuaalne ja grupinõustamine,
- oskuste hindamine ja psühhomeetriline testimine,
- koostöö tööandjatega,
- töötamiseks ja ettevõtjana tegutsemiseks vajalike oskuste arendamine.

Karjääriteenused on kättesaadavad nii silmast silma, distantsilt kui ka kombineeritud viisil. Teenuseid pakutakse inimestele mitmesugustes keskkondades: üldharidus-, kutse- ja kõrgharidusasutused; riiklikud ja eraõiguslikud tööhõivetalitused; riiklikud ja eraõiguslikud karjäärikeskused; töökohad, ametiühingud, valitsusvälised organisatsioonid ja kutseorganisatsioonid ning kohalikud kogukonnad. Karjääriteenused on hariduse, oskuste arendamise, sotsiaalkaitsemeetmete ja aktiivse tööturupoliitika oluline osa.

Karjääri arendamine on pidev, kogu elu kestev protsess. See on ülioluline noortele, et nende üleminekud õpingutes toimuksid sujuvalt, ning tarvilik täiskasvanutele, kes vajavad täiendõpet, ümberõpet või liikumist tööturul. Karjääriteenuseid ei vaja aga üksnes töötud. Et nõudlus tööturul muutub kiiresti, on see järjest olulisem ka töötavatele inimestele, kes soovivad töökohta vahetada.

² Erinevates riikides kasutatakse mõisteid nagu „karjäärinõustamine“, „karjääriarendus“, „karjääriteave, -nõustamine ja -juhendamine“ või „kutsenõustamine“, et viidata tegevustele, mis on siinkohal hõlmatud terminiga „karjääriteenused“.

KARJÄÄRITEENUSTE KORRALDUS

7

Karjääriteenuste korraldamiseks ei ole olemas ühte ideaalset viisi. Riigid seisavad silmitsi erinevate sotsiaalmajanduslike probleemide ja demograafiliste suundumustega ning nende institutsiooniline ja kultuuriline struktuur on erinev, mistõttu tuleks poliitilisi meetmeid kohandada vastavalt iga riigi vajadustele. Kontekstide mitmekesisusest hoolimata võib siiski eeldada, et karjääriteenused toimivad hästi järgmistel juhtudel.

- Teenused ja huvigrupid teevad koostööd ning tagavad stabiilse ja asjakohase rahastamise, pakkudes inimestele sujuvat eluaegset toetust.
- Kõigil, kes vajavad oma karjääri kujundamisel toetust, on õigus seda saada ja võimalus seda ka kasutada.
- Teenuste kvaliteet tagatakse professionaalsete teenuste kaudu. Neid otsustavad kvalifitseeritud praktikud, kes töötavad kvaliteetsete meetoditega ja ajakohase tööturuinfo alusel.
- Teenuse kvaliteeti hinnatakse selgete standardite ja protsessidega ning täiustatakse muu hulgas kasutajate tagasisidele tuginedes.
- Tehnoloogiat kasutatakse selle eri vormides eesmärgiga suurendada kättesaadavust, pakkuda uuenduslikke teenuseid ning rahuldada parimini abisaajate erinevaid vajadusi.

Et saavutada toimiv karjääriteenuste süsteem, tuleb välja töötada riiklik visioon ja strateegia. Selle loomisel osalevad haridus- ja sotsiaalvaldkonna organisatsioonid, tööturu partnerid ja teiste huvigruppide esindajad.

Õpilastele, ülikoolide sisseastujatele, lõpetajatele ja täiskasvanutele suunatud karjääriteenuste tõhustamiseks loodi 2010. aastal

Ukraina karjääriteenuste ja haridusnõustamise assotsiatsioon (UACGEA). See mittetulundusühing jälgib karjäärivaldkonna tegevusi, uurib tõhusaid praktikaid ning toetab spetsialistide professionaalset arengut koolituse ja sertifitseerimise kaudu.

www.potok.org.ua/PDM

Belgias pakub **Flaami riiklik tööhõiveamet (VDAB) veebipõhist süsteemi** Mijn loopbaan (Minu karjäär).

Külastajad kasutavad sinna sisselogimiseks enda Belgia e-ID-d. Süsteemist saab vaadata oma töökogemust, kui palju on teenitud ja kui palju pensioni kogutud. Kasutajad saavad luua täiesti isikupärase veebiportfelli, kus jälgida oma kompetentsi ja kvalifikatsiooni, koostada CV ja laadida see tööandjate veebiplatvormile. Mijn loopbaan'i saab kasutada ka töökohtade ja õppimisvõimaluste otsimiseks. Selleks et toetada varajast karjääriõpet ning suurendada noorte kaasatust, pakub VDAB koolitusi ka õpetajatele.

<https://mycareer.be/nl/>

8 VAJADUS EFEKTIIVSETE KARJÄÄRITEENUSTE JÄRELE ON SUUREM KUI KUNAGI VAREM

Tõhusad karjääriteenused aitavad inimestel saavutada oma potentsiaali ning muuta majandust mõjusamaks ja ühiskonda õiglasemaks. Need teenused annavad inimestele individuaalset, erapooletut ning õigeaegset teavet ja tuge, et nad saaksid teha oma elu puudutavaid sisulisi otsuseid. See on vahend, mis aitab arendada ja kasvatada talente, samuti edendada innovatsiooni, loovust ja konkurentsivõimet. Karjääriteenused võimaldavad liikuda digitaalsete ja keskkonnahoidlike üleminekute ning COVID-19-järgse majanduse turbulentsetes tingimustes, toetavad elukestvate õpet ja aktiivset osalemist tööturul.

Karjääriteenused on hariduspoliitika oluline osa, mille eesmärgiks on saavutada parem tasakaal majanduses teadmiste ja oskuste pakkumise ja nõudluse vahel. Kasvava ebastabiilsuse tõttu tööjõuturul on karjääriteenused muutunud üksikisikute, perekondade ja tööandjate, seega kogu ühiskonna jaoks üha olulisemaks. Kuigi vajadus teenuste järele kasvab, näitas 2020. aastal 93 riigi poliitika kujundajate ja praktikute seas läbi viidud uuring, et paljud riigid jätsid pandeemia reageerides karjääriteenused tähelepanuta. Samas seisavad kõige haavatavamad inimesed sageli suurimate takistustega silmitsi just nendele kohandatud teenuste kasutamisel.³

³ Karjääriteenuste poliitika ja praktika pandeemia ajal: rahvusvahelise uuringu tulemused (2020): <https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/career-guidance-policy-and-practice-pandemic-results-joint>

Noored ...

... seisavad ebastabiilsetel tööturgudel silmitsi kasvava töötuse ohuga

Majanduskriisi ajal on noorte töötuse määr vanemate inimeste omast tavaliselt hulga suurem. Paljudes riikides tõusis noorte tööpuudus 2007/08. aasta suure finantskriisi tagajärjel järsult ja püsis kõrge veel mitu aastat pärast seda. Varajast töötuse kogemust on seostatud aga pikaajalise majandusliku ja psühholoogilise kahjuga isikule. Tänapäeva noored töötavad selle nimel, et omandada haridus, kvalifikatsioon ja oskused, mis peaksid võimaldama neil leida korralikku tööd. Kiired muutused töøjõunõudluses (automatiseerimine, digitaliseerimine, globaliseerimine, rahvastiku vananemine, rohepööre ja COVID-19 pandeemia tagajärjed) muudavad aga edasiõppimisega seotud otsuste langetamise palju keerulisemaks. Kuna uusi ameteid tekib juurde ja paljud olemasolevad töökohad muutuvad või nende hulk väheneb, vajavad noored tööeluks valmistudes suuremat toetust. COVID-19-aegsed uuringud näitavad, et paljud noored on asunud aktiivselt oma karjääriplane üle vaatama.

Egiptuses **aitavad karjäärikeskused leida noortel koolitusi, mis on seotud nõutavate oskustega tööturul.** Samuti saavad kasutajad osaleda tööklubides, kus neile pakutakse koolitust tööotsinguteks ja tuge kandideerimisel. Keskused korraldavad ka töömesse, kus kutseõppeasutuste lõpetajad saavad otsekontakti kohalike tööandjatega.

https://www.ilo.org/global/programmes-and-projects/prospects/countries/egypt/WCMS_755012/lang--en/index.htm

10 ... vajavad paremat juurdepääsu tõhusatele ja erapooletutele karjääriteenustele

OECD 2018. aasta PISA andmed, mis on kogutud 79 väga erinevast riigist, sealhulgas mõnedest OECD liikmete hulka mitte kuuluvatest Aasia, Euroopa, Lähis-Ida ja Ladina-Ameerika keskmise sissetulekuga riikidest, näitavad, et teismeliste karjääripüüdlused on sageli kitsad, segased ja sotsiaalse tausta tõttu moonutatud. Liiga vähestel noortel on juurdepääs teenustele, mida nad vajavad, et teha oma tulevikku puudutavaid teadlikke otsuseid. Keskmiselt on vaid pooled OECD riikide õpilastest 15aastaseks saades rääkinud koolis karjäärispetsialistiga. Paljud ametid ja õppimisvõimalused, aga ka näiteks praktikale pääsemine, on stereotüüpsed või halvasti mõistetavad. See aitab omakorda kaasa puudulike oskuste tekkele ja kasvab haridussüsteemist lahkumise oht.

Karjääriteenustes osalemine on sageli seotud õppijate sotsiaalse taustaga, mis suurendab ebavõrdsuse ohtu ja mõjutab tulemuslikkust. Uuringud näitavad, et mõjus karjääriteema käsitlemine algab juba algkoolis, kus keskendutakse õpilaste tööalastele eeldustele ja ootustele ning selliste pädevuste arendamisele, mis aitavad noortel täiskasvanueas oma karjääri kujundada.

*Taani eGuidance süsteem on suunatud kesk- ja kõrghariduse omandajatele ning täiskasvanutele, kes otsivad oma **karjääri kujundamisel ja oskuste arendamisel abi**. Teenus on osa riiklikust portaalist, mis sisaldab põhjalikku tööturuteavet. Veebivestlused on eriti populaarsed noorte seas.*

www.ug.dk/evejledning/eguidance-denmark

... võivad eeldada, et nad saavad karjääriteenustest pikaajalist kasu isegi majanduslanguse ajal

11

Riiklike andmete analüüs näitab, et see, kuidas teismelised oma tööalast tulevikust mõtlevad ning kas uurivad või kogeavad võimalikke tulevasi töökohti juba kooliajal, on otseselt seotud sellega, kuidas nad täiskasvanuna tööturul toime tulevad. Investeeringud kvaliteetsetesse teenustesse tasuvad end pikaajaliselt ära. Karjääriteenused on seotud ka paremate õpitulemustega, sest mida rohkem seostavad õpilased õpitut tulevase tööeluga, seda motiveeritumad õppijad nad on.

Ühendkuningriigis võimaldab Primary Futures programm **algkoolidel vabatahtlikega kontakte luua**. Eesmärk on aidata lastel oma unistusi laiendada, seada küsimuse alla soolisi stereotüüpe ning mõista paremini seost hariduse ja täiskasvanu tööelu vahel. Koolijuhtide ametiühingu poolt 2015. aastal loodud programmiga on nüüdseks liitunud veerand riigi algkoolidest.

<https://primaryfutures.org/>

Täiskasvanud ...

... seisavad silmitsi radikaalselt muutuvate tööturgudega

Tehnoloogia areng, elanikkonna vananemine, globaliseerumine ja vajadus lahendada kliimaga seotud probleeme põhjustavad tööturul ulatuslikke muutusi – vanad töökohad kaovad või muutuvad põhjalikult ning tekivad uued töökohad, mis nõuavad erinevaid oskusi. Ümberõpe ja täienduskoolitus on tööelu lahutamatud osad. Valitsused (ja tööandjad) ootavad rohkem kui kunagi varem, et töötajad võtaksid ise vastutuse oma hariduse ja täiendusõppe eest. Samas saavad töötajad teha häid õppimisalaseid (investeeringis)otsuseid siis, kui neil on oma karjääri tõhusamaks kujundamiseks juurdepääs informatsioonile ja toetusele. Karjääriteenused toetavad ümberõpet, täienduskoolitust ning õpi- ja töörännet. See on eriti oluline vanemaealistele, kes peavad tööd vahetama, ja inimestele, kes on kolinud ühest riigist teise ning soovivad oma oskusi tunnustada.

Tööturu muutumise tingimustes on oluline, et töötavatel inimestel ja töötajatel oleks tagatud lihtne juurdepääs kvaliteetsetele teenustele.

Lõuna-Aafrika Vabariigi
tööhõiveamet (Khetha) pakub
**karjääriteenuseid kõigile
kodanikele** geograafilisest
asukohast või sotsiaalmajanduslikust
staatusest sõltumata iganädalase
raadioprogrammi kaudu kõigis
kümnes ametlikus keeles. 30 minuti
jooksul käsitletakse karjääriga seotud
küsimusi alates kooliainete valikust kuni
teadlike karjääriotsuste tegemiseni ning
antakse teavet riikliku karjääritelefoni kohta.
Nii jõutakse valdavalt maapiirkondade
15–65aastaste elanikeni (3,1 miljonit kuulajat
nädalas) väga kulutõhusalt.

<https://rb.gy/3lsccl>

... seisavad pandeemia tõttu silmitsi veelgi suurema ebastabiilsuse ja töötuse ohuga

13

Nõudlus tööjõu järele muutub kõigis majandusharudes. Pandeemia ajal kadus maailmas kümneid miljoneid töökohti ja täiskasvanute tööpuudus jääb eeldatavalt paljudes riikides edaspidigi kõrgeks. Lisaks on selge, et muutuvad ka töösuunitlus ja -tempo, näiteks kiirendas pandeemia digitehnoloogiate integreerimist.

Fit2work on Austrias üleriigiline programm, mis on suunatud terviseprobleemidega täiskasvanutele, et nad saaksid kas tööle jääda või tööd leida. Programm pakub nõustamist ja teraapiat ning töötab koos kliendiga välja tegevuskava tööalase konkurentsivõime saavutamiseks. Tegemist on sotsiaalministeeriumi terviseprogrammiga, mis on tihedalt seotud karjääriteenustega. Fit2work'i protsess on korraldatud kliendi vajadustele kohandatud etappidena: andmete ja olukorra esialgne kaardistus, tervisliku olukorra hindamine töötervishoiuarsti ja/või psühholoogi juures ning juhtumikorraldus, mille käigus toetatakse klienti mitme kuu jooksul ja pakutakse välja sobivad toetusvõimalused.

<http://fit2work.at/>

... on kindlad, et teenused toimivad

Uuringud näitavad, et täiskasvanute seas on karjääriteenuste järele märkimisväärne nõudlus ning et enamik inimesi kinnitab nende kasulikkust sobivate töökohtade, õppimis- ja muude võimaluste leidmisel ja valikul. Teenustel osalenud inimesed tunnistavad enamasti, et on saanud teabe ja toetusega rahul ning eeldavad, et nende tööhõive või haridustase paraneb järgnevate kuude jooksul.

Ühe Euroopas läbi viidud suure uuringu kohaselt kasutab karjääriteenuseid siiski vaid iga neljas täiskasvanu. Veelgi väiksem on teenuste kasutajate osakaal madalama kvalifikatsiooniga inimeste seas, kelle töökoht on kõige sagedamini ebakindel. Teadlikkus teenustest võib olla madal ja täiskasvanud võivad olla segaduses, millist toetust on neil õigus saada.

14 ... omavad ebavõrdset juurdepääsu teenustele

Kõige haavatavamad täiskasvanud saavad sageli kõige vähem karjääri-alast tuge. Pandeemiaaeg näitas, et madala sissetuleku ja väheste oskustega töötajatel on tavaliselt väiksem juurdepääs sotsiaalsele kaitsele, hoolimata sellest, et just nende töökohad on suurema löögi all. Mitteametlikult töötavatel täiskasvanutel, sealhulgas kodumajapidamise eest hoolitsevatel inimestel on tavaliselt piiratud juurdepääs infole ja toetustele, mis võimaldaks sobivale töökohale liikumist.

Kuigi digitaalsed karjääriteenused on laienenud, näitavad kogemused, et teistest sagedamini on raskusi digiseadmetele ja internetile juurdepääsuga just kõige haavatavamatel rühmadel. Tihti puuduvad neil ka digiteenuste kasutamiseks vajalikud oskused.

Teavituskampaniad tõstavad ligipääsu ja teadlikkust teenuste kasutamise kanalite, digiseadmete ning digitaalsete oskuste arendamise olulisuse kohta. Lääneriikides hoogustunud koondamised on tekitanud ka märkimisväärse rändajate tagasipöördumise oma päritoluriikidesse. Ehkki neil inimestel on sobivad kogemused ja oskused olemas, on sageli tööd raske leida. Karjääriteenused saavad teavitada aga inimesi ettevõtluskoolituste võimalustest, suunata neid erialavõrgustikesse ning oma oskuste tunnustamise ja sihipärasele oskuste arendamise teele.

Kasahstani mobiilsed töökeskused toovad kokku erinevate ministeeriumide ja ametite esindajad ning partnerid, et aidata tõsta teadlikkust riiklikest koolitusprogrammidest ja tööturuteenusdest. Keskused asuvad populaarsetes avalikes kohtades, näiteks kaubanduskeskustes ja raudteejaamades, ning pakuvad töötajatele karjääri-alast tuge.

<https://rb.gy/a19lmc>

TOIMIVAD KARJÄÄRITEENUSED VÕIMESTAVAD INIMESI

- Karjääriteenused vastavad inimese, perekonna ja kogukonna vajadustele, pakkudes kättesaadavuse suurendamiseks professionaalset teenust eri kanalite kaudu, sealhulgas eneseabi platvormid ja vahendid ning vahetu, veebi ja telefoni teel suhtlemine. Grupiteenused võimaldavad jõuda suurema hulga inimesteni, toetavad uute kontaktide loomist ning annavad võimaluse kogeda koostööd ja üksteise toetamist. Pandemia ajal kohandati ka karjääriteenuseid ja nende kättesaadavust. Selleks et suurendada teenuste kättesaadavust, on vaja uuenduslikke lahendusi. Samas ei tohi see toimuda kvaliteedi või võrdse ligipääsu arvelt. Kvaliteetsed karjääriteenused on pikaajaline perspektiiv ja selle eesmärk on arendada inimeste oskusi ja teadmisi, et nad saaksid oma karjäärivalikutega elukestvalt toime tulla.
- Karjääriteenused on hariduse ja täienduskoolituse osa, seetõttu on vajalik koostöös õpetajate ja koolitajatega lisada õppekavadesse karjääri kujundamisega seotud teematika. Varajane alustamine (alates algharidusest) ja tugevam toetamine olulistel otsustushetkedel aitab inimestel näha seoseid õppimise ja muutuva töömaailma vahel. Karjääriteenuste kättesaadavus on haridusasutuste ühine vastutus. Töökohtadel võiksid esmast juurdepääsu teenustele pakkuda ametiühingud.
- Kvaliteetsed karjääriteenused võimaldavad inimestel ennast tundma õppida, avastada oma andeid, huve ja võimekust. See julgustab neid nägema tööturu võimalusi, sealhulgas uusi elukutseid, ning mõtlema eelarvamuste või stereotüüpide üle ametites ja karjääris.
- Kvalifitseeritud karjäärispetsialistid annavad ajakohast ja objektiivset infot ning karjäärinõustamist. Teenuse pakujad aitavad inimestel omandada oma karjääri kujundamiseks vajalikke oskusi, leida usaldusväärset infot tööturu ja tulevikuoskuste kohta ning abistavad selle arusaadavaks mõtestamisel. Karjäärispetsialistid pakuvad ligipääsu kvalifitseeritud karjääriteenustele ja töömaailmale.

- Karjääriteenused on suunatud ühiskonnas haavatavamate inimeste vajaduste rahuldamisele. Kvaliteetne teenus on kättesaadav nii noortele kui ka täiskasvanutele, kuid suunatud eelkõige neile, kes vajavad kõige enam toetust ehk inimestele, kel puudub piisav ligipääs vajalikule teabele ja toetustele. Oluline on mõista, miks seisavad teatud grupid oma karjääri kujundamisel silmitsi täiendavate takistustega. Nendeks gruppideks on näiteks sisserändajad, etnilised vähemused, maapiirkondade elanikud, eakad inimesed, sotsiaalse kaitseta töötajad, puudega inimesed, madala kvalifikatsiooni ja madalama sissetulekuga inimesed ning töötud. Seetõttu kasutatakse teenuste puhul erinevaid lähenemisviise, sealhulgas teavituskampaaniaid, et tagada teenuste asjakohasus ja kättesaadavus erinevate vajadustega inimestele.

Slovakkias keskendub KomposyT peamiselt **teabe pakkumisele, mis on suunatud spetsiaalselt hariduslike erivajadustega õpilastele, nende vanematele ja nendega töötavatele spetsialistidele.** Karjäärispetsialistidele mõeldud ja parooliga kaitstud osas on ülevaht töövahendid juhtumipõhise nõustamise toetamiseks.

www.komposyt.sk/

KONTAKTI LOOMINE TÖÖMAAILMAGA

Tööandjate kaasamine rikastab karjääriteenuseid. Kui töötavad inimesed teevad koostööd koolide ja teiste teenusepakkujatega, on oodata paremat arusaamist töömaailmast kõigis selle variatsioonides, mis on eriti oluline just noorte jaoks. See võimaldab juurdepääsu kasulike kogemustele ning uuele ja usaldusväärsele teabele, laiendades ja süvendades seeläbi noorte karjäärialaseid unistusi. Kohtumised on võimsad õppimisvõimused. Vahetu töökogemus aitab aga inimestel arendada töö leidmiseks vajalikke oskusi, teadmisi ja hoiakuid.

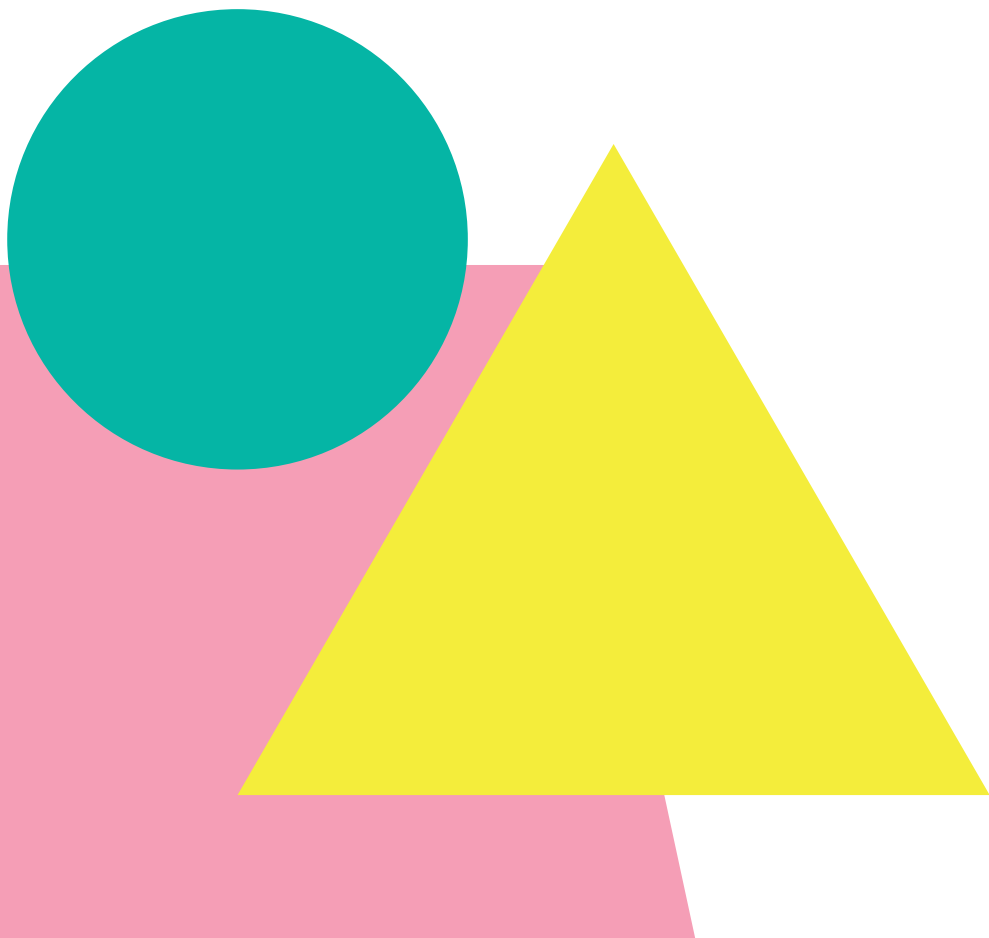
Tööandjate kaasamine karjääriteenuste pakkumisse on väga tõhus vahend, mis võimaldab neil ka tööjõunõudlusest märku anda. Tööturul valitseva ebastabiilsuse tõttu on eriti oluline, et töötavad inimesed rikastaksid teenuseid oma vahetu osalemisega. Ebakindlas maailmas on tööandjatel ja töötajatel võimalus tulevaste töötajatega jagada seda, kuidas nende töökohad ja kutseoskuste nõuded muutuvad.

Tööandjate kaasamine annab õppijatele töömaailmaga otsese kokkupuute. Siia kuuluvad:

- vabatahtlike kutsumine koolidesse, et muuta õppimine elavaks;
- karjäärivestlused ja töömessid, et anda infot ning laiendada ja hoogustada karjääripüüdlusi;
- intervjuu simulatsioonid, CV-seminarid ja muud kandideerimisoskustele suunatud tegevused;
- töövarjutamine, töökohtade külastamine ning töömaailma uurimine;
- praktika, et saada töökohtadest kogemusi;
- mentorlus, et arendada enesekindlust ja valmistuda tööks;
- ettevõtluskonkursid, et arendada ettevõtlusoskuseid ja sotsiaalseid kompetentse;
- koolilõpetajatele vabade töökohtade reklaamimine;
- teavitustegevus, et edendada oskuste täiendamist ja ümberõpet töökohal;
- regulaarsed arenguveestlused, millega kaasneb töö tulemuslikkuse hindamine, et leida töötajale asjakohaseid koolitusi ja arenemisvõimalusi töökohal.

Mõjus tööandjate kaasamine on autentne, korduv, individuaalne, mitmekesine ja karjääriõppesse integreeritud ning sellega tuleks alustada juba algklassides. See võib olla eriti tõhus seadmaks elukutsete juures küsimuse alla soolisi eeldusi ja muid stereotüüpe. Enne COVID-19 pandeemiat osalesid paljudes riikides suhteliselt vähesed noored aga ühes kõige lihtsamas ja tõhusamas tööandjate kaasamise vormis – töömessil.

Ametiühingutel on võimalus mängida olulist rolli töökohtadel teenuste kättesaadavuse hõlbustamisel või oma liikmetele karjääriteenuste pakku-misel. Samuti võivad nad teha koostööd koolide ja koolitusasutustega, et võimaldada juurdepääsu eri valdkondade spetsialistidele, kes võivad olla eeskujuks või mentoriks. Koostöös tööandjatega on ametiühingutel võimalus osaleda ka poliitika vormimises ning teha oma hääl kuuldavaks karjääri kujundamise vajalikkusest täiendusõppes ja personali arendamisel. Selleks on võimalik näiteks osaleda kutseõukogudes, tegutseda kutseandjana, osaleda kutsekomisjonis ja muudes koostöövormides.

- Seoses pandeemiast põhjustatud majanduslike tagajärgedega on näiteks Austraalia, Ühendkuningriigi, Soome, Iirimaa, Uus-Meremaa, Venemaa ja Singapuri valitsused teatanud **uutest poliitikameetmetest** karjääriteenuste valdkonnas ja/või selle valla **täiendavast rahastamisest**.
- 2018. aasta uuringu andmed näitavad, et **üle poole kogu maailma teismelistest** plaanib töötada **vaid kümne ametiala raames** ning nende karjääriplaanid kujundavad tugevalt **sotsiaalmajanduslik staatus, sugu ja sisserändaja taust**.
- **Teismeliste karjääriambitsioonide ebakindlus** suurenes OECD riikides aastatel 2000–2018 81% võrra ja see ennustab oodatust kehvemaid tööalaseid tulemusi täiskasvanueas.
- Euroopa uuringud näitavad, et **kutseharidusega seotud karjäärivalikud kannatavad sageli negatiivsete stereotüüpide all**.
- Kestvusuuringute tulemused näitavad, et mida rohkem noored oma **tulevastest karjäärivalikutest unistavad, erinevaid elukutseid uurivad ja tulevastest töökohtadest kogemusi saavad, seda lihtsam on neil täiskasvanuna tööd leida**.
- **Koolilõpetajate tööle saamise uuringud** aitavad üliõpilastel mõista konkreetsete õppekavadega seotud töövõimalusi.
- Noorte täiskasvanute **10–20% suuremad palgad** on seotud karjääriteenustega, milles nad teismelisena osalesid. See mõju on **eriti märgatav** nende jaoks, kes tajusid karjääriteenuste kasulikkust juba nooruses.
- Osalemine karjääriteenustes on seotud **positiivsema suhtumisega kooli ja paremate tulemustega matemaatikas**.
- Lihtne viis karjääriteenuste rikastamiseks koolides on **kutsuda vabatahtlikke töötajaid** oma tööst rääkima.
- Hiljutiste uuringute kohaselt kasutab karjääriteenuseid viieaastase perioodi jooksul vaid neli täiskasvanut kümnest. Need on enamasti kõrgharidusega noored täiskasvanud, kes töötavad **ametikohtadel, mis ei ole tavaliselt tõtturul ohus**.
- Paljud **inimesed ei ole teadlikud** täiskasvanutele suunatud karjääriteenuste kättesaadavusest. Madala kvalifikatsiooniga töökohtadel töötavad haavatavad töötajad (keda tavaliselt ohustab kõige enam automatiseerimine) kasutavad neid teenuseid kõige vähem.
- Üks tõhusamaid karjääriteenuste osi on **individuaalse karjääriplaani koostamine**, mis suurendab oluliselt tõenäosust, et täiskasvanud inimesed saavutavad tööhõives, haridusteel ja koolitustel positiivseid tulemusi.

- Karjääriteenuste aluseks on **kvaliteetne teave**. See aitab täiskasvanutel nõutavatest oskustest paremini aru saada ja võimaldab karjäärispetsialistidel tööturul õigeaegset abi anda. Täiskasvanutele võib osutada kasulikuks teave paindlike võimaluste kohta, mis toetavad üleminekut ühelt ametilt teisele ja keskenduvad samal ajal koolitusele, mis on suunatud nende oskuste puudujääkidele.
- Paljud valitsused pakuvad haridus-, täienduskoolitus- ja tööhõiveasutustele **majanduslikke stiimuleid**, et tagada karjääriteenuste kättesaadavus.
- **Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia** pakub palju võimalusi, et parandada teenuste kättesaadavust geograafiliselt ja sotsiaalselt.
- Karjääriteenuste **kvaliteedi tagamine** ulatub uutest või kujunemisjärgus praktikatest kuni riikideni, kus on olemas arvukalt näiteid ja mudeleid toimivatest süsteemidest. Need on olulised teenuse osutamise kvaliteedi tagamiseks ning karjäärispetsialistide professionaalsuse toetamiseks. Paljudes riikides puuduvad spetsialistide jaoks selged kvaliteedijuhendid ja kompetentsiraamistikud, kuid rahvusvahelised organisatsioonid, piirkondlikud asutused ja kutseliidud pakuvad sageli vajalikke ressursse.
- Leidub riike, kus täiskasvanutel (nii töötavatel kui ka mittetöötavatel) on juurdepääs erinevatele **rahastamisvõimalustele** (nt **individuaalsed õpikontod**), et aidata kaasa koolituste pakkumisele ja motiveerida inimesi neil osalema. Samas vajavad inimesed abi, et nendest võimalustest aru saada. Seetõttu nõutakse sageli karjääriteenusel osalemist, pakutakse seda osana õpikontodest või koolitusele pääsemise vahendina. **Tööturul liikumise abistamiseks** pakuvad mõned riigid töötavale inimesele riiklikku toetust **lühiajalise tööpraktika** sooritamiseks mõnes teises valdkonnas.

*Madalmaades saavad **45aastased ja vanemad töötajad subsideeritud karjääriteenust**. Programm pakub toetust neile, kes töötavad vähemalt 12 tundi nädalas. Osalejad koostavad isikliku arengukava, kirjeldades meetmeid, mida rakendatakse tööhõive tagamiseks kuni pensionieani. See sisaldab juhiseid kliendi praeguse töökoha, pädevuste, tulevaste karjäärivõimaluste ja pensionile ülemineku sammude kohta. Sessioonid on konfidentsiaalsed ja tööandjat sellest ei teavitata. Teenust võivad pakkuda eraõiguslikud karjäärinõustajad või ametiühingud.*

<https://www.uitvoeringvanbeleidszw.nl/subsidies-en-regelingen/tijdelijke-subsidieregeling-ontwikkeladvies-voor-vijfveertigplussers>

Lisaks temaatilistele teadusuuringutele asutas Cedefop 2017. aastal **CareersNeti**, mille eesmärk on jälgida karjäärivaldkonna poliitika ja süsteemi arengut ning uuenduslikke tavasid ELis, EFTA/EMPis ja ELi kandidaatriikides. Võrgustikus osalevad karjäärivaldkonna eksperdid ning see võimaldab vastastikust teabevahetust ja teadmuse loomist sellistel teemadel nagu teenuste kvaliteedi tagamine, sealhulgas seire ja hindamine, koordineerimine, kättesaadavus, karjääri kujundamise oskused, sotsiaalne kaasatus, IKT ja tööturuteave, vahendite tootmine ja strateegiad. Võrgustik on välja töötanud karjäärisüsteemide ja poliitikate veebipõhise andmebaasi ning meetodika arengute jälgimiseks. Võrgustik keskendub Euroopa nõukogu karjääriteenuste resolutsioonis (2008) sätestatud eesmärkidele ja Euroopa soovitustele karjääriteenuste poliitika ja süsteemide arendamisel (ELGPN, 2015). www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/networks/careersnet

Cedefopi veebilehel leiab karjäärisüsteemide ja poliitikate andmebaasi ning asjakohased väljaanded riikliku suutlikkuse arendamiseks. Nende hulka kuuluvad ELi, EFTA/EMPi ja ELi kandidaatriikide süsteemide, uuenduslike lähenemisviiside ja tööturuteabe tööriistakomplektid ning praktikutele ja juhtidele mõeldud koolitusmoodulite kogum. Samuti on kättesaadav veebipõhine vahend, mis aitab riiklikel osalejatel edukaid uuenduslikke lähenemisi endale üle kanda ja kohandada. <https://www.cedefop.europa.eu/en/projects/lifelong-guidance>

Euroopa Komisjon toetab ja koordineerib **Euroguidance'i võrgustikku**, mis töötab 34 Euroopa riigis karjääriteenuste kogukonna kompetentsuse arengu ja valdkonna rahvusvahelistumise nimel. Euroguidance'i võrgustik kogub ja levitab kogemusi erinevate riikide lähenemisviisidest, sh uuenduslikest töömeetoditest ja headest praktikatest karjääriteenuste valdkonnas. Peamine sihtrühm on karjääripetsialistid, kes annavad teavet ja toetavad inimesi nende haridusalaste ja enesetäiendamisega seotud valikute tegemisel, k.a õpi- ja tööränne. Euroguidance keskendub karjääriteenuste kogukonna erialasele kompetentsusele ning korraldab erinevatel teemadel seminare, koolitusi ja õppeviise, edendab siseriiklikku ja rahvusvahelist võrgustikutööd. www.euroguidance.eu

Euroopa karjääriteenuste poliitika võrgustik (ELGPN) oli ELi liikmesriikide juhitud ettevõtmine aastatel 2007–2015, mida toetas Euroopa Komisjon. Võrgustik edendas koostööd karjääriteenuste resolutsioonides (2004; 2008) määratletud prioriteetide rakendamisel ning toetas liikmesriike erinevate meetmete, poliitika, strateegiate ja teenuste arendamisel. Sellelt veebisaidilt leiab mitmesuguseid väljaandeid ja vahendid karjääriteenuste poliitika ning süsteemide arendamiseks, näiteks ELi suunised, sõnastik, kvaliteedi tagamise ja tõendite kogumise ning karjääri kujundamise oskuste raamistikud. www.elgpn.eu

Euroopa Koolitusfond (ETF) toetab ELi naaberriike ja Kesk-Aasia riike karjäärisüsteemide arendamisel. ETF annab poliitikasoovitusi, jälgib korrapäraselt tööturu ja tööhõive olukorda ning toetab riike oskusteabe kogumisel ja analüüsimisel. Keskmis on inimkapitali areng ning (kutse) haridus- ja koolitussüsteemide reageerimine tööturu ja ühiskonna vajadustele. Riiklike süsteemide arendamise ja partnerriikide vastastikuse õppimise toetamise eesmärgil viib ETF läbi erinevaid uuringuid, avaldab ülevaateid ja karjääriteenuste infolehti.

www.etf.europa.eu/en/practice-areas/career-development-support

Rahvusvaheline Karjääriteenuste ja Avaliku Poliitika Arenduskeskus (ICCDPP) loodi 2004. aastal OECD, Maailmapanga, Euroopa Komisjoni, Rahvusvahelise Haridus- ja Kutsenõustamise Assotsiatsiooni (IAEVG) ning mitmete riikide toetusel eesmärgiga edendada rahvusvahelise karjääriteenuste poliitika jagamist ja üksteiselt õppimist. ICCDPP veebileht koondatab rahvusvaheliste organisatsioonide ja riikide karjääriteenuste poliitika ja süsteemide arendamise dokumente ja aruandeid. Keskus korraldab iga kahe aasta tagant rahvusvahelisi karjääriteenuste arengu ja avaliku poliitika sümposiume, mis toovad kokku valdkonna poliitikakujundajad, eksperdid, teadlased ja praktikud. Rahvusvaheliste sümposiumide temaatilised ja riiklikud ülevaated, protokollid ja tulemused on kättesaadavad nende veebilehel. ICCDPP avaldab igakuiselt tasuta uudiskirju karjääriteenuste poliitika ja süsteemide arengu kohta. www.iccdpp.org

Rahvusvaheline Haridus- ja Kutsenõustamise Assotsiatsioon (IAEVG) asutati 1951. aastal. Organisatsiooni eesmärk on pakkuda ülemaailmset juhtpositsiooni ja propageerida karjääriteenuseid ning edendada eetilisi, sotsiaalselt õiglasi ja parimaid tavasid kogu maailmas, et haridus- ja tööalane nõustamine oleks kõigile kodanikele kättesaadav ning seda pakuksid pädevad ja kvalifitseeritud praktikud. IAEVG korraldab iga-aastast rahvusvahelist konverentsi ja avaldab ajakirja *International Journal for Educational and Vocational Guidance*. Ühingul on liikmeid kõikidel kontinentidel enam kui 40 riigis. <https://iaevg.com/>

Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO) toetab oma liikmesriike karjääriteenuste valdkonnas tervikliku ning kooskõlastatud poliitika ja programmide väljatöötamisel. ILO lähtub tööturuasutuste konventsioonist (C 88), inimressursside arendamise konventsioonist (C 142) ja inimressursside arendamise soovitusel (R 195). Ainsa kolmepoolse organisatsioonina ÜROs toetab ILO koos valitsuste ja sotsiaalpartneritega karjääri arendamise tugisüsteemide arendamist õppijate, töötajate ja haavatavate rühmade jaoks. Karjääriteenused on võtmetähtsusega ka ILO põhiülesande ja -eesmärkide saavutamisel, mis on sätestatud ILO *sajanda aastapäeva deklaratsioonis*, nimelt individuaalne eneseteostus, koolituse vastavus tööturu vajadustele, töötajate suutlikkuse suurendamine valikute tegemi-

sel ja võimaluste kasutamisel, üleminekute toetamine, soolise võrdõigussuhtluse saavutamine ja ettevõtluse võimaldamine. www.ilo.org/

https://www.ilo.org/skills/areas/skills-policies-and-systems/WCMS_762840/lang--en/index.htm

Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) viib läbi nii noorte kui ka täiskasvanute karjääriuuringuid ning avaldab soovitusi poliitikakujundajatele ja praktikutele. OECD keskendub näitajatele, mis kujundavad tööhõivetulemusi täiskasvanueas ja selliste andmepõhiste vahendite väljatöötamisele, mis parandavad karjääriõpet üldhariduskoolides. Täiskasvanute puhul uurib OECD valdkonna poliitikaid ning karjääriteenuste kättesaadavust ja kvaliteeti, sealhulgas uuritakse hoiakuid ning töötatakse välja oskuste profiili töövahendeid. OECD eesmärk on tuua rahvusvahelistele tavadele ja andmetele tuginedes esile tõhusate riiklike karjääriteenuste omadused.

www.oecd.org/education/career-readiness

www.oecd.org/employment/skills-and-work/adult-learning

ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon (UNESCO) rõhutab oma kutsehariduse ja -koolituse soovitusel (2015) ning UNESCO kutsehariduse ja -koolituse strateegias (2016–2021), et kutsehariduse ja -koolituse süsteemide kvaliteedi ja asjakohasuse tagamisel on oluline roll karjääriinfo ja karjääriinõustamis teenustel. Karjääriteenuste toetamiseks tehakse tööd läbi erinevate projektide. Näiteks [Better Education for Africa's Rise \(BEAR\)](#) toetab selliste meetmete rakendamist, mis arendavad valitud Aafrika riikide riiklikku suutlikkust parandada kutsehariduse ja -koolituse süsteemide asjakohasust, kvaliteeti ja sellest arusaamist. Projekti kaudu pakub UNESCO tuge riiklike karjääriteenuste poliitikaraamistike arendamiseks, keskendub karjääripetsialistide kompetentsuse suurendamisele ning töötab välja seire- ja hindamissüsteemi karjääriteenuste mõju mõõtmiseks.

<https://en.unesco.org/themes/skills-work-and-life>

SOOVITUSI EDASISEKS UURIMISEKS

EUROOPA KUTSEÖPPE ARENDUSKESKUS (CEDEFOP)

Cedefopi EL+ karjäärisüsteemide ja praktikate ülevaade (29 riiki). Uuring annab teavet karjäärivaldkonna praeguste poliitiliste arengute ja struktuuride kohta EL, EMP, EFTA riikides ja ELi kandidaatriikides.

www.cedefop.europa.eu/en/country-reports/inventory-lifelong-guidance-systems-and-practices

Cedefop (2020). **Inimeste võimestamine muutustega toimetulekuks**. Poliitiline ülevaade karjääriteenuste, valideerimise, stiimulite ja rahastamise kohta Euroopa terviklikes ja koordineeritud õppetoetussüsteemides.

<https://www.cedefop.europa.eu/en/publications/9153>

Cedefop (2020). **Karjääriteenused pandeemia ajal – CareersNeti vastused**. Ülevaade sisaldab valikut esialgsetest eksperthinnangutest teenuste olukorra kohta pandeemia/tervishoiualase hädaolukorra ja piirangute ajal Euroopas 2020. aasta aprillis.

https://www.cedefop.europa.eu/files/2020_05_27_llg_and_pandemic_cnet_b.pdf

Cedefop (2018). **Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiliste tavade käsi-raamat: karjääriteenuste osutamine ja karjääri kujundamine**. Käsi-raamat toetab karjääri kujundamise vahendite kohandamist, mida kasutatakse näiteks koolist väljalangemise ennetamisel, tööturuasutustes, noortekeskustes ja muudes organisatsioonides.

<https://www.cedefop.europa.eu/en/publications/4164>

Cedefop (2015). **Vanuse väärtuse suurendamine: karjääriteenused tööandjate vanuse juhtimise strateegiates**. Ülevaade töötajate ja organisatsioonide vastastikuse kasu kohta karjääriteenuste integreerimisel vanuse juhtimise strateegiatesse. Raport sisaldab juhiseid selle kohta, kuidas arendada karjääriteenuseid töökohal.

https://www.cedefop.europa.eu/files/5544_en.pdf

Euroopa Komisjon (2020). **Karjääriteenuste poliitika ja praktika ELis: suundumused, väljakutsed ja võimalused.** Uuringu raport annab ülevaate sellest, mis muudab riiklikud süsteemid tõhusaks. Käsitletakse peamisi suundumusi ja uuendusi kogu Euroopas, sealhulgas digitaalset innovatsiooni ja töö leidmise vahendeid, uusi ja inspireerivaid karjääriteenuste kohti linnakeskustes ning uuenduslikke viise sidusrühmade ja valdkonna spetsialistide omavaheliseks suhtluseks.

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8284&furtherPubs=yes>

EUROOPA KARJÄÄRITEENUSTE POLIITIKA VÕRGUSTIK (ELGPN)

ELGPN (2015). **Töövahendid nr 2: sõnastik.** Väljaanne sisaldab ühtset määratlust karjääriteenuste poliitika väljatöötamise ja sellega seotud terminoloogia kohta.

<http://www.elgpn.eu/publications/elgpn-tools-no2-glossary>

ELGPN (2015). **Töövahendid nr 4: karjääri kujundamise oskustega seotud poliitikate väljatöötamine ja rakendamine.** Väljaanne on suunatud poliitikakujundajatele, kes soovivad välja töötada terviklikku riiklikku karjääriteenuste poliitikat, milles keskendutakse karjääri kujundamise oskuste omandamisele.

www.elgpn.eu/publications/elgpn-tools-no-4-cms

ELGPN (2015). **Töövahendid nr 5: karjääriteenuste kvaliteedi tagamise ja tõendus põhise tugevdamine.** Väljaanne tutvustab kvaliteedi põhielementide raamistikku, keskendudes kvaliteedi tagamisele ja tõendus põhise süsteemi arendamisele, et stimuleerida sidusrühmade arutelu ja tegevust. Peamised kvaliteedielemendid hõlmavad praktikute pädevust, kodanike/kasutajate kaasamist, teenuste osutamist ja parandamist ning kulutasuvust valitsuste ja üksikisiku vaates.

<http://www.elgpn.eu/publications/elgpn-tools-no-5-strengthening-the-quality-assurance-and-evidence-base-for-lifelong-guidance>

ELGPN (2015). **Töövahendid nr 6: suunised karjääriteenuste poliitika ja süsteemide arendamiseks.** Väljaanne sisaldab soovitusi ja viiteid teenuste arendamiseks sektorite üleselt, sh haridus-, täienduskoolituse, tööhõive- ja sotsiaalvaldkondades. Keskendutakse kodanike karjääriõppe kogemuse parandamisele ning karjääriteenuste ja -vahendite professionaalsuse tugevdamisele. Suunised selgitavad, kuidas terviklik lähenemine karjääriteenuste poliitika ja süsteemide arendamisele aitab kaasa haridus-, tööhõive-, noorsoo- ja sotsiaalpoliitika eesmärkide saavutamisele ning kuidas poliitikakujundajad ja -arendajad, sotsiaalpartnerid, kodanikuühiskond, karjääriteenuste ja kutseala juhid, karjääripetsialistid ja nende koolitajad saavad antud suuniseid kasutada.

<http://www.elgpn.eu/publications/elgpn-tools-no-6-guidelines-for-policies-and-systems-development-for-lifelong-guidance>

EUROOPA KOOLITUSFOND (ETF)

ETF (2020). **Rahvusvahelised suundumused ja uuendused karjääriteenustes** (inglise, türgi ja vene keeles). Kogumik on loodud poliitikate jagamise ja riikidevahelise õppimise hõlbustamiseks. Väljaanne sisaldab paljulubavaid näiteid selle kohta, kuidas kogu maailmas muutuvate tööturgude kontekstis muutuvad ka karjääriteenused.

I köide: <https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/international-trends-and-innovation-career-guidance-0>

II köide (riikide juhtumiuuringud): <https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/international-trends-and-innovation-career-guidance-volume>

ETF (2021). **Karjääriteenused Albaanias, Kasahstanis, Montenegros, Põhja-Makedoonias, Serbias, Türgis ja Ukrainas.** Faktilehed annavad ülevaate nende riikide karjääriteenuste süsteemidest poliitika ja praktika õppimiseks.

<https://openspace.etf.europa.eu/blog-posts/career-guidance-albania-kazakhstan-montenegro-north-macedonia-serbia-turkey-and-ukraine>

ETF (2021). **Vahemere lõuna- ja idapiirkonna noored üleminekuperioodil.** Profiilide ja omaduste tuvastamine noorte potentsiaali ärakasutamiseks. Juhtumiuuringud Egiptusest ja Jordaaniast. Aruandes hinnatakse noorte olukorda seoses muutuvate tööturgude ja sotsiaalsete tingimustega Vaheemere piirkonna perspektiivist.

<https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/youth-transition-southern-and-eastern-mediterranean>

ETF (2020). **Noorte potentsiaali avamine Kagu-Euroopas ja Türgis**. Tööturul liikumise ja sotsiaalse kaasamise oskuste arendamine. Dokumendis uuritakse noorte osalemist ja tulemuslikkust hariduses ja tööturul ning nende potentsiaali ettevõtluses.

<https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/unlocking-youth-potential-south-eastern-europe-and-turkey>

ETF (2019). **Tööturu luure suurandmed**. Sissejuhatav juhend. Dokumendis käsitletakse peamisi kontseptuaalseid, meetodilisi ja organisatsioonilisi aspekte suurandmete kasutamisel tööturuinfo saamiseks.

<https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/big-data-labour-market-intelligence-introductory-guide>

RAHVUSVAHELINE TÖÖORGANISATSIOON (ILO)

ILO (2006). **Karjääriteenused: käsiraamat madala ja keskmise tuluga riikidele**. Juhend tõhusate karjäärisüsteemide, karjääriinfo, teenuste osutamise korraldamise, personali arendamise ning juhtimise ja koordineerimise parandamise kohta. Väljaanne on suunatud vahendeid ja meetodikaid otsivatele poliitikakujundajatele ja spetsialistidele ning sisaldab näiteks intervjuujuhendeid, kutse hindamisvahendeid, spetsialistide pädevusstandardeid jm.

https://www.ilo.org/skills/pubs/WCMS_118211/lang--en/index.htm

ILO (2015). **Töötösinguklubi: käsiraamat juhendajatele**. Väljaanne kajastab konkreetset meetodikat noorte aktiveerimiseks ja töötösingutegevuse kaasamiseks, nende juhendamist nn varjatud töötöurile jõudmiseks ning edukat töötösimist soodustava tugirühma ja võrgustiku loomiseks.

https://www.ilo.org/africa/information-resources/publications/WCMS_711863/lang--en/index.htm%20

ILO (2017). **Töötöruasutuste spetsialistide juhend: tõhusate karjääriteenuste osutamine** (3. köide). Juhtkonnale ja töötöajatele mõeldud riiklike tööhõiveteenuste osutamise käsiraamat töötösjatele tõhusama ja tulemuslikuma abi andmiseks. Väljaande eesmärk on aidata töötöruasutuste töötöajatel kujundada selge arusaam töötöruasutuste funktsioonide elementidest ja toimimisviisidest; vestlus- ja nõustamistehnikatest ning teguritest, mida tuleb klientidele teenuse osutamisel arvesse võtta.

https://ilo.org/asia/publications/WCMS_549679/lang--en/index.htm

Unistuste töökohad: teismeliste karjääripüüdlused ja tulevikutöö. PISA 2018 andmetele tuginevas uuringus tuuakse välja, kuidas noorte tööalased püüdlused on tavaliselt kitsad, segased ja sotsiaalse tausta tõttu moonutatud. Väljaandes esitatakse suur hulk näiteid, kuidas eriti ebasoodsas olukorras olevad õpilased alahindavad nende karjäärieesmärkide saavutamiseks vajalikke kvalifikatsioone, ning näidatakse, kui palju teismelisi osaleb karjääri kujundamise meetmetes üle maailma.

<https://www.oecd.org/education/dream-jobs-teenagers-career-aspirations-and-the-future-of-work.htm>

Musset, P. ja Mytna Kurekova, L. (2018). **Töötamine: karjääriteenused ja tööandjate kaasamine.** Uurimistöös esitatakse karjääriteenuste tõhusa praktika tunnused. Suuresti PISA andmetele tuginedes näidatakse, et noorte karjääripüüdlusi mõjutavad tugevalt sugu, sotsiaalmajanduslik staatus ja sisserändaja taust. Samuti tuuakse välja tõhusamad lähenemisviisid karjääriteenuste läbiviimiseks, rõhutades tööandjate kaasamise olulisust.

<https://doi.org/10.1787/51c9d18d-en>

OECD (2021). **Täiskasvanute karjääriteenused muutavas töömaailmas.** Aruandes käsitletakse täiskasvanute karjääriteenuste valdkonna algatusi OECD riikides ning tehakse järeldusi selle kohta, kuidas tugevdada täiskasvanute karjääriteenuste süsteemi ulatust ja kaasatust, teenuste osutamise kvaliteeti ja mõju ning juhtimist ja rahastamist. Aruande järeldused põhinevad 2020. aasta täiskasvanute karjääriteenuste uuringus (SCGA) kogutud teabel. Tegu on täiskasvanute kogemuste veebipõhise uuringuga.

<https://doi.org/10.1787/9a94bfad-en>

OECD (2021). **Täiskasvanute karjääriteenused Ladina-Ameerikas.** Aruandes analüüsitakse algatusi neljas Ladina-Ameerika riigis: Argentina, Brasiilia, Tšiili ja Mehhiko, ning rõhutatakse vajadust seada karjääriteenused piirkonna poliitilises tegevuskavas kõrgemale kohale. Aruandes tehakse järeldusi selle kohta, kuidas suurendada karjääriteenuste ulatust ja kaasavust, teenuse osutamist, kvaliteeti ja mõju, samuti juhtimist ja rahastamist. Tulemused tuginevad 2020. aasta täiskasvanute karjääriteenuste uuringus (SCGA) kogutud teabel.

<https://doi.org/10.1787/4eaf4996-en>

ÜRO HARIDUSE, TEADUSE JA KULTUURI ORGANISATSIOON (UNESCO)

UNESCO liikmesriigid avaldasid järgmised väljaanded:

Amorin, V. (2016). **Töötajate juhendamine tööturul: brošüür professionaalseks juhendamiseks SINE teenindusjaamades**. Väljaandes esitatakse põhilised juhised karjääriteenuste pakkumiseks, andes vahendid, mille abil saab koostada Brasiilia töötaja täpsema profiili ja suunata teda tõhusamalt tööotsingutel.

<https://portalfat.mte.gov.br/wp-content/uploads/2016/07/Cartilha-de-orienta%C3%A7%C3%A3o-profissional>

Fundación Chile (2015). **Kutsealane GPS: trajektoori ehitamise programm. Õpetaja juhend ja õppematerjal**. Dokument sisaldab õpetajatele suunatud juhiseid ja õppematerjale, mis hõlbustavad oskuste arendamist, et õpilased oleksid võimelised tegema iseseisvaid, reflekteeritud ja teadlikke karjääriotsuseid ning kavandama oma keskhariduse järgset karjääri.

<https://bibliotecadigital.mineduc.cl/bitstream/handle/20.500.12365/2039/mono-830.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Ministerio de Educación (2020). **Kutsenõustamise meetodilised strateegiad: seitsmes põhiaasta kuni neljas keskaasta**. Tšiili haridusministeeriumi koostatud kogumik tutvustab nõustajatele ja õppealajuhatajatele suunatud tehnilisi ja pedagoogilisi tugimaterjale õppeaines *orientación* (nõustamine). See annab raamistiku karjääriteenuste meetodiliste lähenemisviiside kavandamiseks ja rakendamiseks Tšiili neli aastat kestvas keskhariduses.

<https://media.mineduc.cl/wp-content/uploads/sites/28/2021/02/Estrategias-Metodolo%CC%81gicas-7B-A-4M.pdf>

Ministerio de Educación de la Nación (2015). **Karjäärinõustamine ja keskkool**. Esimene väljaanne kaheksaosalisest keskhariduse küsimusi lahakavast dokumendisarjast, milles käsitletakse karjääriteenuste ametlikku ja süstemaatilist kaasamist gümnaasiumides. Dokumentis määratletakse kontseptuaalsed karjääriteenuste kategooriad ja pakutakse praktilisi näiteid gümnaasiumiõpilastega töötamiseks.

http://entrama.educacion.gob.ar/uploads/secundaria-para-todos/Orientacion_Vocacional.pdf

Ministerio de Educación del Ecuador (2015). **Karjääriteenuste juhend õpilaste nõustamisosakondadele.** Juhendis esitatakse karjääriteenustega seotud kontseptuaalsed orientiirid, eristavad lähenemisviisid, tegurid ja mõõtmised ning pakutakse praktilist juhendit karjääri kujundamise toetamiseks. Väljaanne sisaldab karjääriplaani väljatöötamise matriksit, võttes arvesse mõõtmised nagu eneseteadlikkus, teave ja otsuste tegemine.

<https://educacion.gob.ec/wp-content/uploads/downloads/2016/06/A-Manual-de-OVP.pdf>

ASUTUSTEVAHELINE KOOSTÖÖ

Cedefop, Euroopa Komisjon, ETF, ICCDPP, ILO, OECD, UNESCO (2020). **Karjääriteenuste poliitika ja praktika pandeemia ajal: rahvusvahelise uuringu tulemused – juuni kuni august 2020.** Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus. Aruanne põhineb rahvusvahelisel kiiruuringul, mille eesmärk oli anda ülevaade sellest, kuidas karjääriteenuste poliitika, süsteemid ja teenused kohanevad ning tulevad toime pärast ülemaailmse COVID-19 pandeemia väljakuulutamist 2020. aasta märtsis. Uuring käivitati 8. juunil 2020 ja lõpetati 3. augustil 2020. Kaug- ja IKT lahendusete keskendudes hõlmas uuring lähenemisviise, mis käivitati pandeemia varajases etapis. Uuriti, millises ulatuses käivitasid pandeemia ja selle sotsiaalsed tagajärjed arutelu karjääriteenuste reformi ning selle taastumise meetmete üle. Samuti vaadeldi rahvusvaheliste ja doonororganisatsioonide toetatavat rolli.

<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ba9ca8e9-98df-11eb-b85c-01aa75ed71a1/langua>

2021. aastal loodi asutuste vaheline karjääriteenuste töörühm (WGCG), mille eesmärk on:

- 1) kavade ja ideede vahetamine,
- 2) tegevuste ja sõnumite koordineerimine,
- 3) ühiste tegevuste ja toodete väljatöötamine ning rakendamine.

Käesoleva väljaande ajakohastamisega tegeleva töörühma liikmed on **Euroopa Kutseõppe Arenduskeskus (Cedefop)**, **Euroopa Komisjon**, **Euroopa Koolitusfond (ETF)**, **Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO)**, **Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD)** ning **ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon (UNESCO)**. WGCG on tehnilise ja kutsehariduse agentuuride vahelise töörühma alarühm.

Selle brošüüri valmimisele aitasid kaasa mitmed **Cedefopi CareersNeti** ning **Rahvusvahelise Karjääriteenuste ja Avaliku Poliitika Arenduskeskuse (ICDPP)** eksperdid.

Eestikeelse tõlke valmimist toetab Euroguidance Eesti, mis tegutseb **Erasmus+ ja Euroopa Solidaarsuskorpuse Agentuuri** osana **Haridus- ja Noorteameti** koosseisus. Üleeuroopalise võrgustiku liikmena keskendub Euroguidance Eesti karjääriteenuste kogukonna professionaalsusele ja valdkonna rahvusvahelistumisele. Karjääriteenuste kogukonna moodustavad haridus- ja tööhõivesektori praktikud ning poliitikakujundajad nii Eestis kui ka välismaal – kõik professionaalid, kes toetavad inimesi haridus- ja tööalaste valikutega seotud otsuste langetamisel.

Pöördu meie poole!

- Kui sul on huvi rahvusvahelise koostöö vastu karjääriteenuste valdkonnas.
- Otsid põnevaid praktikaid teistes riikides.
- Soovid laiendada oma rahvusvaheliste partnerite ringi.

Euroguidance Eesti

Erasmus+ ja Euroopa Solidaarsuskorpuse Agentuur

Haridus- ja Noorteamet

Tõnismägi 11, 10119 Tallinn

FB: [@euroguidanceEesti](#)

Väljaande veebiversioon on tasuta allalaadimiseks saadaval Euroguidance Eesti kodulehel: www.euroguidance.ee.

9 789916 670866